

Володимир МУРАВСЬКИЙ

аспірант кафедри обліку у виробничій сфері,
Тернопільський національний економічний університет

Василь МУРАВСЬКИЙ

викладач кафедри автоматизованих систем і програмування,
Тернопільський національний економічний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ АВТОМАТИЗОВАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Досліджено вплив інформаційних технологій на систему обліку. Подано авторське бачення організації автоматизованої системи обліку товарних запасів.

Ключові слова: облік, автоматизація обліку, інформаційні технології, товарні запаси.

Науково-технічна революція створює сприятливі умови для розвитку суспільства, а яким чином використовуватимуться науково-технічні досягнення, залежить від конкретної соціально-економічної будови суспільного середовища, внаслідок чого може проявлятися дисгармонія та диспропорція між ступенем науково-технічного розвитку як окремих національних спільнот, так і різноманітних сфер людської діяльності в межах суспільства.

Для недопущення інформаційної нерівності в Україні був прийнятий Закон України „Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки”, яким визначено, що одним із головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію і знання [1].

У законі фокусується увага на можливості виникнення соціально-економічної нерівності між державою та регіонами, в яких виявляється різний ступінь розвитку електронних секторів економіки (електронного бізнесу, безготівкових розрахунків за товари й послуги тощо) та існують суттєві відмінності в темпах розширення номенклатури товарів (послуг), які виготовляються, реалізуються, доставляються з використанням новітніх інформаційних технологій.

Цикл праць з даної проблематики належать І. В. Жиглей, яка вважає, що надана системою обліку інформація повинна мати також і соціальну спрямованість, її користувачами мають бути не лише власники підприємства, а й держава та суспільство. Досягнення поставленої мети науковець бачить у розвитку та застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій саме в системі обліку [2, с. 187]. Також Ю. П. Яковлев обґрунтовує необхідність переорієнтації системи обліку на масове впровадження в усі сфери людської діяльності новітніх інформаційних технологій, які сприятимуть інформаційному наповненню та організації досконалого інформаційного обміну між складовими управлінням як в рамках підприємства, так і суспільства загалом [3, с. 28]. М. Т. Білуха та Т. В. Микитенко наголошують на необхідності впровадження електронного обліку та контролю діяльності підприємств з використанням нових інформаційних технологій та трансформацію облікової інформації виключно в електронну форму [4, с. 15-16]. Усі науковці сходяться в тому, що фахівець із

бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту повинен займатися проблематикою вдосконалення системи обліку під впливом розвитку автоматизованих інформаційних технологій.

Оперативний облік запасів товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) на підприємствах може здійснюватися повністю автоматизовано завдяки використанню технологій радіочастотної ідентифікації (безпровідні технології). На відміну від штрих-кодів, які необхідно фіксувати вручну для кожного товару окремо, для сканування радіоідентифікаційних міток умова прямої видимості є необов'язковою. Це дає можливість прискорити процес обліку руху ТМЦ, оскільки виробничі цехи й дільниці, склади й торгівельні зали обладнані безпровідними сканерами, що отримують інформацію з міток, які наклеєні на товарах. Технологія радіочастотної ідентифікації, яка активно впроваджується в діяльність мережі промислових й торгівельних підприємств в Європі, дозволяє без участі персоналу отримувати в електронній формі дані про місце перебування й інші параметри товарно-матеріальних цінностей.

Для прийняття управлінських рішень щодо виготовлення, зберігання та реалізації продукції необхідна облікова інформація про обсяги та вартість реалізованого товару, рівень товарних запасів на певну дату, швидкість їх оборотності, прибутковість виготовлення й реалізації продукції, стан збутової політики постачальників, транспортні потоки співвідношення попиту й пропозиції та цінової політики конкурентів тощо.

Облік товарно-матеріальних цінностей на промисловому та торгівельному підприємствах забезпечує контроль за їх наявністю, надходженням й використанням, а також за процесом реалізації. Складовими обліку ТМЦ є організація первинного документування фактів господарської діяльності здійснення складського обліку, використання засобів виміру та фіксації наявності та руху ТМЦ, проведення нормування запасів та витрат матеріалів на виробництво продукції, періодичне проведення інвентаризації. На організацію та ведення обліку товарообігу значним чином впливає використання сучасних інформаційних технологій, які дозволяють автоматизувати трудомісткі ділянки облікової роботи, оптимізувати адміністративні витрати, зменшити виникнення випадкових та навмисних помилок й махінацій. Використання технологій радіочастотної ідентифікації дає можливість

повністю автоматизувати здійснення оперативного обліку товарних запасів на промисловому підприємстві.

Автоматизація обліку запасів та їх обороту на промислових підприємствах передбачає послідовність здійснення таких заходів:

- складання планів щодо закупівлі, зберігання й витратання ТМЦ та встановлення норм і нормативів зберігання й відпуску, виробництво;
- збір та реєстрацію без участі працівників підприємства первинних даних про наявність та переміщення ТМЦ в цехах, складах, місцях виробництва й реалізації;
- порівняння фактичних даних з плановими й нормативними на основі автоматизованої реалізації комплексу економіко-математичних розрахунків необхідних показників;
- надання аналітичної інформації системі управління через мережеві канали зв'язку;
- автоматизоване прийняття управлінських рішень на основі аналітичних показників щодо оперативного коригування запасів ТМЦ та їх вибуття;
- оперативні зміни в планах, нормах й нормативах руху запасів без участі облікових працівників (рис. 1).

У зв'язку із значними витратами на управління запасами промислових й торговельних підприємств все більшої популярності набирає система «якраз вчасно». Завданням системи «якраз вчасно» є своєчасне поповнення запасів та виробництво продукції тільки в момент потреби в них, що ліквідує стадію зберігання ТМЦ. Радіочастотна ідентифікація в автоматичному режимі реалізує можливість моніторингу та управління переміщенням продукції у процесі виробництва без потреби її складування та формування графіка переходу виробу до наступної стадії обробки. Технологія ідентифікації забезпечує своєчасне ведення обліку вибуття ТМЦ у зв'язку з виготовленням продукції на усіх етапах виробництва. Автоматизований облік матеріальних витрат може вестися як на основі поопераційного, так і позамовного методу калькулювання.

Філософія «якраз вчасно» разом із автоматизованим обліком й контролем виробництва кожної окремої одиниці продукції сприяє швидкому реагуванню на ринкову ситуацію. Витрачання матеріалів й виготовлення продукції відбувається ритмічно із реалізацією продукції в необхідний момент та в потрібній кількості. Систему «якраз вчасно» підприємства втілюють у життя як у плані виробництва, так і формування запасів, що непередбачає ґрунтовні зміни в практиці закупівлі для торгівлі - товарів, для виробництва - матеріалів.

Основними складовими закупок «якраз вчасно» під є: отримання точної та своєчасної інформації про місце перебування ТМЦ на підприємстві; реформування відносин з постачальниками та покупцями на основі електронного здійснення торговельних операцій та розрахунків за ними; моніторинг транспортних потоків із використанням технології глобального позиціонування для розроблення оптимальних маршрутів перевезення ТМЦ.

Надаючи менеджменту інформацію про товарообіг на підприємстві, система обліку завдяки використанню сучасних інформаційних технологій також дозволяє управлінському персоналу вирішувати наступні завдання: без участі персоналу виробничого та торговельного підприємства здійснювати моніторинг та контроль за процесом виготовлення, зберігання, реалізації й доставки продукції до споживача; автоматизовано розробляти плани оптимальних запасів та з'ясовувати причини понаднормових відхилень від плану; здійснювати у

зручній для працівників підприємства формі аналіз показників товарообігу із використанням ретроспективної інформації з електронної бази даних; надавати допомогу управлінню в автоматизованому прогнозуванні перспективного розвитку підприємства; подавати підсумкову інформацію візуально в інтерактивному режимі з використанням графічних та табличних засобів.

Отже, для підприємств промисловості й торгівлі існує реальний механізм скорочення витрат на здійснення діяльності. У майбутньому з розвитком і масовим впровадженням автоматизованих інформаційних технологій можлива повна автоматизація роботи й інших сфер людської діяльності, що потребує подальших досліджень у галузі застосування таких технологій для потреб облікової практики. Проте існує ряд організаційних, економічних, правових перепон на шляху масового використання автоматизованих інформаційних технологій для цілей обліку.

Список літератури

1. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки [Електронний ресурс] : закон України від 9 січня 2007 року, N 537-V. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>.
2. Жиглей, І. В. Бухгалтерський облік як інформаційна система соціально-орієнтованої концепції управління [Текст] / І. В. Жиглей // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції „Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України”, 21-22 листопада 2007 р. - Тернопіль : Економічна думка, 2007. - С. 187-190.
3. Яковлев, Ю. П. Контролінг на базі інформаційних технологій [Текст] / Ю. П. Яковлев. - К. : Центр навчальної літератури, 2006. - 318 с.
4. Білуха, М. Теоретичні та методологічні електронного обліку господарської діяльності [Текст] / М. Білуха, Т. Микитенко // Бухгалтерський облік і аудит. - 2004. - №12. - С. 15-24.

РЕЗЮМЕ

Муравский Владимир, Муравский Василий
Организация учета товарных запасов с использованием автоматизированных информационных технологий

Исследовано влияние информационных технологий на систему учета. Дано авторское видение организации автоматизированной системы учета товарных запасов.

RESUME

Muravs'kyi Volodymyr, Muravs'kyi Vasyil'
Organization of accounting of trade stocks automated information technologies-based

The influence of information technologies on accounting system is considered. The author's point of view on organization of the commodity supplies accounting with information technology is given.